

ASW
VCCP2P07 X14 /559

3

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Pf-356/E.W./77

Warszawa, dnia 27 maja 1977 19 7.

P o u f n e

NOTATKA INFORMACYJNA

z pierwszego posiedzenia Komitetu Ministrów Spraw
Zagranicznych państw - stron UW w Moskwie w dniach
25-26 maja br.

W posiedzeniu wzięli udział wszyscy ministrowie
spraw zagranicznych państw UW. Zostali oni przyjęci
przez Sekretarza Generalnego KC KPZR L. Breżniewa.
Komitet omówił problematykę związaną ze spotkaniem
belgradzkim w szerokim kontekście polityki bratnich
krajów w Europie oraz na tle aktualnej sytuacji między
narodowej.

Otrzymują:

Tow. Gierzek
Tow. Jabłoński
Tow. Jaroszewicz
Tow. Babiuch
Tow. Jaruzelski
Tow. Olszowski
Tow. Łukasiewicz
Tow. Frelek

Tow. Wołoszszek

Pf-356/E.W./77

- 2 -

Uczestnicy posiedzenia stwierdzili zgodnie, że konsekwentna realizacja polityki odprężeniowej przez państwa socjalistyczne wywiera skuteczny wpływ na rozwój sytuacji w Europie i świecie. W rezultacie cofnięcie się wstecz do "zimnej" lub "półzimnej" wojny byłoby obecnie dla kół imperialistycznych zadaniem znacznie trudniejszym, niż dawniej. Pokój w Europie umocnił się, pozytywne skutki odprężenia są powszechnie odczuwalne. Jest to przede wszystkim zasługa konstruktywnej polityki ZSRR i innych państw wspólnoty socjalistycznej.

Jednocześnie podkreślono, że kraje socjalistyczne oczekuje uporczywa walka polityczna i klasowa o dalsze odprężenie, umocnienie bezpieczeństwa i rozwój równoprawnej współpracy w Europie.

Uczestnicy posiedzenia stwierdzili również, że nie można pomijać faktu intensyfikacji przez państwa NATO przygotowań wojennych, o czym świadczą niedawno podjęte decyzje zwiększenia ich wydatków zbrojeniowych. Rozmowy w sprawie zahamowania wyścigu zbrojeń i w kwestiach rozbrojenia napotykają na duże trudności i postęp jest nadal niewielki. Przeciwnicy odprężenia wbrew duchowi i literze Aktu Końcowego KBWE, nie rezygnują z prób ingerencji w wewnętrzne sprawy państw socjalistycznych. Niektóre rządy uznając wprowadzić, że nie ma konstruktywnej alternatywy wobec polityki odprężenia, faktycznie jednak współdziałają z tymi, którzy ją atakują.

./.

5

W ostatnim czasie można zaobserwować, że wielu polityków zachodnio-europejskich zaczyna uświadamiać sobie negatywne skutki takiej polityki. Nawet w USA, jak gdyby zaczynają rozumieć, że nie można pogodzić poważnych wysiłków na rzecz uregulowania wielu problemów międzynarodowych z ingerencją w sprawy wewnętrzne państw socjalistycznych i nie można zrezygnować z dialogu z coraz bardziej umacniającą się wspólnotą socjalistyczną.

Delegacja radziecka podkreślała, że realizacja Aktu Końcowego zależy w dużym stopniu od ogólnego stanu stosunków politycznych między państwami i od stopnia odprężenia. Taka teza pomoże państwom socjalistycznym skuteczniej i ofensywniej demaskować tych, którzy zatruwają atmosferę międzynarodową, utrudniając wysiłki na rzecz realizacji uchwał KBWE.

Min. Gromyko stwierdził, że Belgrad winien stanowić jeden z etapów, choć nie najważniejszy w procesie zapoczątkowanym w Helsinkach. Główny akcent należy położyć w Belgradzie na umocnienie Aktu Końcowego i podniesienie skuteczności Zasad stosunków międzypaństwowych KBWE. Niezbędne jest podkreślenie potrzeby umacniania odprężenia politycznego militarnym - zwłaszcza w kontekście propozycji bukareszteńskich DKP /propozycja układu o nie stosowaniu broni jądrowej przez państwa obszaru KBWE jako pierwsze oraz dotycząca nierozszerzania NATO i UW/. Należałoby wykorzystać Belgrad dla uzyskania poparcia dla idei 3 Kongresów/. Niezbędne jest podniesienie na spotkaniu belgradzkim sprawy dyskryminacji w handlu, nadal utrzymywanej przez państwa zachodnie wobec państw socjalistycznych. Związek Radziecki uważa, że istnieją możliwości rozwoju współpracy w dziedzinach humanitarnych /kultura, oświata, kontakty, informacja/. Warunkiem niezbędnym jest w tym względzie poszanowanie przez Zachód zasad

stosunków międzypaństwowych, a zwłaszcza zasady nieingerencji w sprawy wewnętrzne. Dążąc do tego, by Belgrad stanowił pozytywny wkład w proces odprężenia, co także podkreślają trzeźwo myślące koła na Zachodzie, dostrzegamy równocześnie w pozycji niektórych państw NATO symptomy "twardej pozycji" i woli podnoszenia w Belgradzie wobec KS różnego rodzaju "pretensji". Nie chcemy konfrontacji lecz jeżeli weźmie górę kurs "na zaostrzenie" - damy temu zdecydowany odpór. ZSRR niejednokrotnie uprzedzał partnerów zachodnich, że jeśli będą wysuwane pretensje wobec KS to państwa socjalistyczne nie pozostaną dłużne - przedstawia swoje, szersze "rejestry pretensji" wobec Zachodu. KS mogą w pełni wykorzystać spotkanie belgradzkie dla zademonstrowania wyższości socjalistycznego modelu życia, jego humanistycznych cech, rzeczywistych praw człowieka w socjaliźmie. W sprawach praw człowieka ZSRR zajmuje ofensywne stanowisko, choć ani obecnie ani w Belgradzie nie chce przekroczyć pewnej granicy. Granicę tę dostrzegają również jak się wydaje i w Waszyngtonie, gdyż jej przekroczenie mogłoby grozić poważnymi konsekwencjami w stosunkach międzypaństwowych.

Atmosfera Belgradu będzie zależać również od dalszej ewolucji takich czynników zewnętrznych, jak SALT, Bliski Wschód oraz rozwój stosunków bilateralnych KS z KK.

Związek Radziecki przeprowadził w związku z Belgradem konsultacje ze wszystkimi kapitalistycznymi uczestnikami KBWE dążąc do zbliżenia ich pozycji do platformy KS. Min. Gromyko wspominał m.in. o konsultacjach z RFN, która deklaruje wolę nie eksponowania kontrowersji na forum Belgradu.

ZSRR stoi na stanowisku, że Belgrad powinien stanowić płaszczyznę wymiany poglądów nt. pozytywnych doświadczeń wcielania w życie uchwał z Helsinek oraz powinien być skierowany w przyszłość. Powinien mieć charakter konsultatywny. Nie można dopuścić do rewizji Aktu Końcowego lub jakiegokolwiek jego jednostronnej interpretacji. Nowe problemy podjęte w Belgradzie powinny nawiązywać wyłącznie do Aktu lub bezpośrednio z niego wynikać.

Na spotkaniu przygotowawczym należy dążyć do potwierdzenia konstruktywnej płaszczyzny właściwego spotkania. Ponadto spotkanie przygotowawcze powinno podjąć decyzje organizacyjno-techniczne co do daty, porządku dnia i czasu trwania spotkania właściwego /należy dążyć do tego, by Belgrad 77 zakończył się do końca br./.

Odnosnie organizacji prac Belgradu 77 należy dążyć do uniknięcia przeglądu realizacji Aktu Końcowego w oparciu o wyrwane z całego kontekstu szczegółowe postanowienia. Ew. grupy robocze powinny być powołane ad hoc celem rozwiązywania poszczególnych problemów, a nie według "koszyków" Aktu Końcowego. Udział EKG, UNESCO oraz pozaeuropejskich państw śródziemnomorskich powinien się zmieścić w ramach przyjętych na genewskiej fazie KBWE. Obrady belgradzkie powinny być raczej poufne a końcowy dokument krótki, тезowy.

Decyzje co do przyszłych spotkań wielostronnych państw - uczestników KBWE uzależnione powinny być od doświadczeń spotkania belgradzkiego.

ZSRR będzie reprezentować w Belgradzie amb. Woroncow, członek kolegium MID.

Inne państwa poza Rumunią deklarowały swoją zgodność z ocenami i wnioskami wystąpienia radzieckiego uwypuklając niektóre problemy.

NRD dokonała analizy realizacji Aktu Końcowego głównie w kwestiach stosunków i polityki RFN. Zwróciła uwagę na dyskryminacyjną politykę Zachodu jako element prób dywersyfikacji KS. NRD zaproponowała uzgodnienie stanowiska KS wobec niektórych problemów Belgradu w ramach Komitetu Ministrów Spraw Zagranicznych a jeśli to nie będzie możliwe to na forum Zjednoczonego Sekretariatu państw UW /dotyczy to szwajcarskiej propozycji rozwiązywania sporów, forum naukowych, europejskiego roku kultury i propozycji powołania Banku Danych Kulturalnych/.

Czechosłowacja poinformowała m.in. o swej szerokiej aktywności w realizacji Aktu Końcowego w stosunkach bilateralnych oraz ocenia zachodnie propozycje na Belgrad dotyczące głównie

"trzeciego koszyka" i "wojskowych środków budowania zaufania" jako wykraczające poza ramy Aktu Końcowego KBWE. Celem tych propozycji jest wzmożony nacisk na KS.

Polska podkreśliła potrzebę skoncentrowania się w Belgradzie na sprawach mających zasadnicze znaczenie dla odprężenia. Belgrad i towarzyszący mu klimat powinien zwłaszcza wpłynąć pozytywnie na aktywizację rokowań rozbrojeniowych, w tym również wiedeńskich oraz udzielić poparcia inicjatywom DKP UW odnośnie odprężenia militarnego, propozycji trzech kongresów a także zwrócić uwagę m.in. na niebezpieczeństwo proliferacji broni jądrowej. Podkreśliliśmy także nasze zainteresowanie propozycjami w sferze współpracy kulturalnej i oświatowej.

Rumunia podkreśliła potrzebę przeciwdziałania blokowemu podejściu do spraw realizacji Aktu Końcowego KBWE i krytycznie oceniła dotychczasowy postęp w tym zakresie. Wyeksponowano sprawę wojskowych środków budowania zaufania, nawiązujących do wcześniejszych inicjatyw rumuńskich na KBWE /likwidacja obcych baz i wycofanie obcych wojsk, redukcja sił zbrojnych, w tym na Bałkanach/. Belgrad powinien nadać odpowiednią rangę problematyce "nowego ładu ekonomicznego" i specyfice tzw. krajów rozwijających się Europy. Spotkanie belgradzkie powinno zapewnić ciągłość kolejnych spotkań wielostronnych państw uczestniczących w KBWE. Rumunia podkreśliła rolę wielostronnej współpracy państw bałkańskich oraz celowość ogólnoeuropejskich spotkań wielostronnych w różnych dziedzinach /wykraczających poza tematykę proponowanych przez ZSRR 3 kongresów/. Według Rumunii Belgrad nie może ograniczyć się do konsultatywnego spotkania lecz powinien podjąć konkretne decyzje i określić środki ich realizacji.

Bułgaria stwierdziła, iż nie należy forsować w Belgradzie problematyki rozbrojeniowej. Pośrednio polemizując z Rumunią, podkreśliła celowość współpracy państw bałkańskich ale w płaszczyźnie dwustronnej. Wypowiedziała się przeciw automatyzmowi spotkań wielostronnych po Belgradzie. Szczególnie

8

mocno akcentowała sprawę konsultatywnego charakteru Belgradu oraz nie podejmowania na nim wiążących decyzji.

Projekt komunikatu przygotowany przez ZSRR po uwzględnieniu zgłoszonych poprawek i uzgodnień przez inne KS został jednomyślnie zaaprobowany. Prawie wszyscy mówcy podkreślali duże znaczenie rozpoczęcia prac przez nowo powołany do życia organ Doradczego Komitetu Politycznego Układu Warszawskiego i rolę, jaką Komitet Ministrów powinien odegrać w aktywizacji i koordynacji polityki zagranicznej państw wspólnoty socjalistycznej.

Kilka krajów wysunęło konkretne tematy, jakie w najbliższym czasie powinien podjąć w swych pracach Komitet - bezpośrednio lub na szczeblu wiceministrów, bądź też ekspertów. Nasza delegacja sugerowała na przykład omówienie kwestii rozbrojeniowych przed specjalną sesją ONZ, problemów związanych z dotychczasowym procesem normalizacji stosunków między KS i RFN oraz naszej polityki wobec krajów rozwijających się i ruchu państw niezaangażowanych. Delegacja NRD proponowała, ażeby w związku ze szczególnie skomplikowaną sytuacją na południu Afryki włączyć do porządku dziennego następnego posiedzenia Komitetu problem naszej współpracy z postępowymi państwami afrykańskimi, jak: Angola, Mozambik, Etiopia.

Delegacja Czechosłowacji postulowała, regularne zwoływanie Komitetu, na przykład raz wiosną, raz jesienią oraz ustalenie z góry i dobre przygotowanie porządku dziennego, obejmującego najbardziej aktualne problemy międzynarodowe.

W powyższych sprawach Komitet nie podjął żadnych wiążących decyzji. Towarzysze radzieccy ze wstrzeźliwością ustosunkowują się do tych zagadnień, motywując to niechętnym stanowiskiem Rumunii. Kwestie te będą konsultowane w trybie dwustronnym i Komitet na drodze praktycznych posunięć dojdzie zapewne do bardziej rozbudowanych i systematycznych form działalności.

✓

Konkluzje:

- Komitet opierając się na ocenie sytuacji zawartej^w deklaracji bukareszteńskiej potwierdził zdecydowanie państw socjalistycznych dalszego działania na rzecz utrwalenia odprężenia, bezpieczeństwa i współpracy w Europie;
- Komitet wypracował wspólną linię działania państw Układu Warszawskiego na spotkanie belgradzkie. Podstawowym celem jest uczynienie z Belgradu istotnego czynnika pogłębiania i rozwijania procesu odprężenia;
- Celowe są dalsze wysiłki na rzecz rozwijania współpracy KS w ramach Komitetu i konkretyzowania form jego działalności;
- Posiedzenie Komitetu potwierdziło prawidłowość naszego kierunku przygotowań do Belgradu oraz przyczyni się do wzbogacenia i konkretyzacji końcowej fazy tych przygotowań.

/-/ E. Wojtaszek